

RIIGIKOHTU PRAKTIKA ÜLEVAADE JAANUAR-MÄRTS 2022

SISUKORD

TSIVIILKOLLEEGIUMI LAHENDID	1
KRIMINAALKOLLEEGIUMI LAHENDID.....	8
HALDUSKOLLEEGIUMI LAHENDID.....	11
PÕHISEADUSLIKKUSE JÄRELEVALVE KOLLEEGIUMI LAHENDID	14

TSIVIILKOLLEEGIUMI LAHENDID

Lahendi kuupäev	Kohtuasja number	KOKKUVÕTE
03.01.2022	<u>2-18-10175/37</u>	Riigihanke tulemusena sõlmitud lepingu tõlgendamine Riigikohus kordas otsuses oma varasemat seisukohta, et kui leping sõlmiti riigihanke tulemusena, ei kajasta lepingutingimused poolte eelnevate läbirääkimiste tulemust, vaid tulenevad riigihanke tingimustest. Seega on sisuliselt tegemist tüüptingimustega, mille tõlgendamisel tuleb kohaldada VÕS § 39. VÕS § 39 lg 1 kohaselt tuleb tüüptingimust tõlgendada nii, nagu teise lepingupoolega sarnane mõistlik isik seda samadel asjaoludel mõistma pidi. Kahtluse korral tuleb tingimust tõlgendada selle kasutaja kahjuks. Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad <u>siit</u> .
05.01.2022	<u>2-21-233/69</u>	Ühise hooldusõiguse lõpetamine Ühise hooldusõiguse lõpetamine on põhjendatud vanematevaheliste erimeelsuste korral. Ainuüksi asjaolu, et ema on pärast vanemate lahkuminekut kasvatanud last üksi, ei anna alust ühise hooldusõiguse lõpetamiseks Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad <u>siit</u> .

12.01.2022	<u>2-19-1719/87</u>	<p>Vanavanematest põlvnemise tuvastamine</p> <p>Riigikohus analüüsis, kas pärimisõiguslikus vaidluses saab tuvastada põlvnemise enda vanavanematest.</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p> <p>Eriarvamus - Tambet Tampuu</p>
19.01.2022	<u>2-20-14547/20</u>	<p>Apellatsioonkaebuse menetluse võtmisest keeldumine lihtmenetluses</p> <p>Riigikohus muutis lahendis oma senist praktikat, mille kohaselt peab ringkonnakohus lihtmenetluses esitatud apellatsioonkaebuse tervikuna menetluse võtma juhul, kui kaebuses vaidlustatakse mh ka kindlaksmääratud menetluskulude suurust (vähemalt 200 eurot ületavas osas), sõltumata sellest, kas maakohus on menetluskulude rahalise suuruse kindlaksmääramisel selgelt eksinud.</p> <p>Uue seisukoha järgi võib ringkonnakohus aluste esinemisel keelduda lihtmenetluses apellatsioonkaebust menetlemast selle sisulises osas, kuid vajadusel peab ta menetlema kaebust osas, mis puudutab menetluskulude rahalist kindlaksmääramist juhul, kui apellatsioonkaebuses on vaidlustatud menetluskulude väljamõistmist rohkem kui 200 euro suuruses summas.</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
24.01.2022	<u>2-19-10542/267</u>	<p>Kaebeõigus saneerimiskava muutmisel</p> <p>Riigikohus märkis, et SanS § 55 lg 1 neljanda lause järgi on kaebeõigus vaid sellisel võlausaldajal, kelle õigusi saneerimiskava muutmine puudutab. Sarnaselt on hagita menetlust lõpetava määruse peale üldjuhul kaebeõigus vaid isikul, kelle õigusi on määrusega kitsendatud.</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
26.01.2022	<u>2-20-10358/92</u>	<p>Täitemenetluses võlgniku vara tagasivõitmise hagi esitamine</p> <p>Riigikohus selgitas määruses, et võlausaldajal on võimalik esitada täitemenetluses võlgniku vara tagasivõitmise hagi ka juba enne seda, kui ta on saanud võlgniku suhtes täitemenetluse alustamist võimaldava täitedokumendi.</p> <p>Täitemenetluse seadustik (§ 187 lg 2) küll sätestab, et sissenõudjal peab olema olemas täitedokument, kuid tsiviilkolleegiumi kogu koosseis leiab, et ka selles olukorras saab kohaldada TsMS § 369. Seega teatud olukorras võib tagasivõitmise hagi esitada juba enne seda, kui täitedokumendi saamisele suunatud vaidlus on lõpuni vaieldud.</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
26.01.2022	<u>2-20-9006/24</u>	<p>Osaniku õigus dokumentidega tutvudes neid jäädvustada</p> <p>Kolleegium selgitas osaniku teabenõude ja dokumentidega tutvumise nõude täitmise viisi kindlaksmääramist. Selleks, et osanikul tekiks terviklik ettekujutus osaühingu majanduslikust seisundist, on põhjendatud see, et osanik võib dokumentidega tutvumise käigus teha nendest fotosid või koopiaid. Küll aga ei saa selle tegemist nõuda juhatuselt ning kõik koopiade tegemisega kaasnevad vahetud kulud peab kandma osanik ise. Dokumentidega tutvumiseks võib osanik kaasata nt majandus- või raamatupidamisteadmistega esindaja või nõustaja. Sellist isikut ei pea kohtulahendis nimeliselt kindlaks määrama. Olukorras, kus osaühingu dokumendid on olemas digitaalsel kujul, tuleb eelistada osanikule nende digitaalselt kättesaadavaks tegemist. Dokumentidega tutvuda võimaldamiseks tuleb igal juhtumil valida kõige mõistlikum viis, mis tagaks osanikule tervikliku ettekujutuse osaühingu majanduslikust seisundist, kuid millega kaasnev koormus oleks osaühingule võimalikult väike.</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>

28.01.2022	<u>2-21-3787/17</u>	<p>Täitemenetluse jätkamine pankroti väljakuulutamisel</p> <p>Riigikohus selgitas määruses, et kohus saab otsustada täitemenetluse või täitetoimingu jätkamise ajutise halduri nimetamisel PankrS § 17 lg 3 järgi ning TMS § 51¹ kohaldamise pankrotimenetluses pankroti väljakuulutamisel PankrS § 31 lg 6 esimeses lauses sätestatu kohaselt. Täitemenetluse või täitetoimingu jätkamise otsustamine PankrS § 17 lg 3 alusel ja täitemenetluse jätkamise otsustamine TMS § 51¹ alusel väljaspool pankrotiasja menetlust ei ole võimalik. Vastavad otsustused tuleb kohtul teha pankrotimenetluses PankrS § 17 lg 3 teises lauses ja § 31 lg 6 esimeses lauses sätestatud korras.</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
02.02.2022	<u>2-20-6269/54</u>	<p>Lepingu ülesütlemine</p> <p>Riigikohus leidis lahendis, et ringkonnakohus on konkreetsel juhul rikkunud TsMS § 4 lg-s 2, § 5 lg-s 1 ja lg 2 sätestatud, sest rajas otsuse faktilisele asjaolule, millele hageja ei tuginenud.</p> <p>Kolleegium selgitas, et sõltumata sellest, kas leping öeldakse üles kohtumenetluses või enne seda, ei ole lepingut võimalik üles öelda tagasiulatavalt. Ülesütlemine lõpetab kestvuslepingu tulevikku suunatult. Seega vabanevad lepingupooled edasiste kohustuste täitmisest, kuid kuni lepingu ülesütlemiseni tekkinud õigused ja kohustused jäävad kehtima, mistõttu ei saa üürilepingu ülesütlemise korral nõuda tasutud üüri tagasi. Samuti tuleb ülesütlemisavaldus adressaadile teatavaks teha.</p> <p>Veel selgitas kolleegium, et kui kohus on asendanud hagi tagamise TsMS § 385 järgi rahaga, siis see on menetluslik tagatis, mille tagastamiseks tuleb TsMS § 195 lg 1 järgi esitada avaldus.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
09.02.2022	<u>2-19-9129/80</u>	<p>Töövaidluses esitavate nõuete aegumistähtajad</p> <p>Riigikohus selgitas kogu koosseisu otsuses töölepingu rikkumisega seotud nõuete aegumise ja töölepingu erakorralise ülesütlemise küsimusi.</p> <p>Kolleegium selgitas, et kuni 01.01.2018 kehtinud tööõiguse järgi oli nii töötaja päevaraha kui ka töötasult arvatava viivise nõude aegumistähtaeg neli kuud. Samas asus kolleegium seisukohale, et praegu kehtiva õiguse kohaselt on nende nõuete aegumistähtaeg kolm aastat arvates palgapäevast (vastavalt TsÜS § 146 lg 1 ja TLS § 29 lg 9).</p> <p>Tsiviilkolleegium leidis ka seda, et nii töötaja vale arvestamine kui ka töötasu osaline maksmata jätmine ja päevaraha maksmata jätmine on töölepingu erakorralise ülesütlemise aluseks, kui tegemist on olulise lepingurikkumisega. Kolleegium selgitas, et rikkumise olulisuse hindamisel saab kohus mh arvestada VÕS § 116 lg-s 2 sätestatuga. Seejuures rõhutas kolleegium, et seadus ei kohusta töötajat enne töölepingu erakorralist ülesütlemist andma tööandjale töölepingu nõuetekohaseks täitmiseks täiendavat tähtaega (erinevalt TLS § 88 lg-s 3 sätestatud tööandja hoiatamiskohustusest).</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
11.02.2022	<u>2-19-2497/71</u>	<p>Töölepingu erakorraline ülesütlemine ja töötaja varaline vastutus</p> <p>Riigikohus käsitles otsuses töötaja töölepingu erakorralist ülesütlemist, selgitades töölepinguseaduse § 91 lg 2 p 2 kohaldamise eeldusi ning tööandja töötaja vastu esitatud töökohustuste rikkumisega tekitatud kahju hüvitamise nõuet. Riigikohus leidis, et töötasu maksmisega lühiajaline (mõnepäevane) viivitamine võib osutuda oluliseks kohustuse rikkumiseks, kui töötaja on juhtinud sellele rikkumisele tööandja tähelepanu, kuid viimane jätkab rikkumist. Kui tööandja ei maksa kuude kaupa töötasu õigel ajal, saab töötaja sellele rikkumisele tuginedes töölepingu üles öelda üksnes mõistliku aja jooksul pärast viimase rikkumise toimumist. Tööandjale ei anna õigust viivitada töötasu maksmisega asjaolu, et töötaja on tekitanud talle kahju ja tööandja soovib saada töötaja nõusolekut vastastikuste nõuete tasaarvestamiseks. Kirjeldatud põhjusel töötasu maksmisega viivitamine võib olla</p>

		<p>töötasu maksmise kohustuse oluline rikkumine, mis annab töötajale õiguse öelda tööleping erakorraliselt üles töölepinguseaduse § 91 lg 2 p 2 alusel. Olukorras, kus töötaja ei anna kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis nõusolekut tööandjale tekitatud kahju hüvitamise nõude tasaarvestamiseks töötasuga, on tööandjal õigus pöörduda töötaja vastu nõudega töövaidlusorganisse.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
16.02.2022	2-18-8699/180	<p>Ühise esindusõiguse mõju nõude tunnustamisele</p> <p>Riigikohus selgitas lahendis, et TsÜS § 158 järgi toob aegumise katkemise kaasa üksnes niisugune käitumine või muu tegu (avaldus), mis vähemalt avalduse tegija tahte vaba kujundamise, sh teovõime ja esindusõiguse, osas vastaks kehtiva tehingu tunnustele. Seega, kui osühingu juhatuse liikmetel on ühine esindusõigus ning ühisest esindusõigusest ei ole tehtud ühe juhatuse liikme iseseisvat tegutsemist võimaldavaid erandeid, siis ei saa ühe juhatuse liikme nõuet tunnustav toiming tuua kaasa aegumise katkemist TsÜS § 158 lg 1 mõttes.</p> <p>Lisaks selgitas kolleegium lahendis TsÜS § 118 lg-s 2 sätestatud talumis- ja näivusvolituse eelduseid.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
16.02.2022	2-18-5450/71	<p>Lepingu lõppemine makseteenuse pakkuja ülesütlemissaavaldusega</p> <p>Riigikohus leidis otsuses, et vastuolus hea usu põhimõttega ja toimetu võib olla lepingu ülesütlemine sellise isikuga, kellega makseteenuse pakkujal on VÕS § 710¹ lg-st 1 tulenev kohustus sõlmida makseteenuse leping.</p> <p>Makseteenuse osutajal on tulenevalt VÕS § 711¹ lg-st 1 kohustus seadusele ja makseteenuse osutaja tingimustele vastava isikuga makseteenuse leping sõlmida. Samas on makseteenuse osutajal tulenevalt VÕS § 720 lg-st 2 õigus makseteenuse leping korraliselt üles öelda juhul, kui leping on tähtajatu ja pooled on lepingu ülesütlemissaavalduses kokku leppinud. Kolleegium leidis, et vastuolus hea usu põhimõttega ja toimetu võib olla makseteenuse lepingu ülesütlemine sellise kliendiga, kes vastab seadusele ja makseteenuse osutaja tingimustele. See ei piira lepingu korralise ülesütlemissaavalduse õigust sellise kliendiga, kes ei vasta seadusele või makseteenuse osutaja tingimustele.</p> <p>Samuti viitas kolleegium RahaPTS § 42 lg-le 4 ja selgitas, et kui makseteenuse osutajal on seadusest tulenev kohustus kliendiga ärisuhe lõpetada, siis on tegu erakorralise ülesütlemissaavaldusega.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
16.02.2022	2-19-10779/73	<p>Kinnistusraamatu kande igamine</p> <p>Riigikohus selgitas otsuses pärimisõiguse teemasid, mh kinnistusraamatu kande igamise küsimust.</p> <p>Kinnisasja omandamine kinnistusraamatu kande igamise teel AÕS § 123 mõttes eeldab, et täidetud on järgmised tingimused:</p> <ul style="list-style-type: none"> · isik on kantud kinnistusraamatusse kinnisasja omanikuna õigusliku aluseta, · ta on vallanud kinnisasja nagu omanik katkematult vähemalt kümme aastat ning · ta on selle kümne aasta jooksul vallanud kinnisasja heauskselt. <p>Kinnisasja omandamisel kinnistusraamatu kande igamisega kohaldatakse AÕS § 123 lg 2 järgi igamise tähtaja arvutamisele vallasasja igamise sätteid. See tähendab muu hulgas, et igamine on välistatud valdaja pahausksuse korral. AÕS § 111 lg 2 kohaselt on valdaja pahausksne, kui ta valduse saamisel teadis või pidi teadma, et ta valduse saamisega ei omandanud asja, või kui ta sai seda teada enne igamistähtaja möödumist.</p>

		<p>Isikut saab AÕS § 123 tähenduses pidada õigusliku aluseta kinnistusraamatusse kantuks ka juhul, kui ta kajastub kinnistusraamatus ainuomanikuna, kuid on tegelikult kinnisasja üks ühistest omanikest. Kaaspärijad on kehtiva pärimisseaduse §-de 147 ja 184 kohaselt pärandvara hulka kuuluva kinnisasja ühisomanikud.</p> <p>Kinnisasja valdajat saab pidada pahauskseks, kui ta teadis või pidi teadma, et ta on kantud kinnistusraamatusse ainuomanikuna õigusliku aluseta. Pärimise korral saab kinnistusraamatu kanne olla õigusliku aluseta muu hulgas siis, kui pärijaid on mitu, kuid kinnistusraamatusse on kantud vaid üks neist. Kinnistusraamatusse kantud pärija on heauskne valdaja juhul, kui ta ei tea ega pea teadma teiste pärijate olemasolust. Pärija on AÕS § 111 lg 2 mõttes pahauskne valdaja, kui ta teadis või pidi teadma, et ta ei saanud asja enda ainuomandisse, sest pärijaid on mitu, või kui ta sai seda teada enne igamistähtaja möödumist.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
16.02.2022	2-20-17009/40	<p>Korteriühistu põhikirja muutmise üldkoosolekut kokku kutsumata</p> <p>Riigikohus selgitas määruses, millised reeglid kohalduvad korteriomanike otsuse vastuvõtmisele ilma üldkoosolekut kokku kutsumata. Muuhulgas leidis kolleegium, et sellisel viisil saab vastu võtta ka põhikirja muutmise otsust. Veel selgitas kolleegium, et korteriomanike otsuse kirjalikust vastuvõtmisest osa võtnud korteriomanikuks tuleb lugeda üksnes need korteriomanikud, kes on korteriomanike otsuse eelnõu kohta esitanud oma seisukoha kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis. Seega ei arvestata otsuse vastuvõtmiseks vajaliku häälteenamuse hindamisel nende korteriomanike häältega, kes oma seisukohta otsuse eelnõu kohta ei esitanud.</p> <p>Samuti leidis kolleegium, et neid MTÜS sätteid, mis seavad mittetulundusühingu üldkoosoleku otsuste vastuvõtmise sõltuvusse otsuse poolt hääletanud liikmete arvust, tuleb korteriomanike otsuse puhul tõlgendada selliselt, et liikmete asemel tuleb lähtuda korteriomanike häältest. Seda põhjusel, et mittetulundusühingu liikmel on alati üks hääl, kuid korteriomanike puhul see nii ei ole.</p> <p>Kolleegium selgitas, et kui põhikirjas kokku lepitu on vastuolus seadusega, tuleb kohaldada seaduses sätestatud. Seega ei saa põhikirjas leppida kokku teistsuguses häälte jaotuses, kui on sätestatud KrtS § 22 lg-s 1.</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
16.02.2022	2-21-8631/15	<p>Hagi esitamine eesmärgil, millele riik peaks andma õiguskaitset</p> <p>Riigikohus selgitas lahendis, et ei ole põhjendatud jätta hagejat õiguskaitseta ainuüksi seetõttu, et ta on esitanud hagi oma nõude aegumistähtaja lõpus ning enne hagi menetlusse võtmise otsustamist on välja kuulutatud kostja pankrot.</p> <p>Kuna nõudeavaldusi pankrotihaldurile (PankrS §-d 93 ja 94) saab esitada üksnes pankrotimenetluses ning pankrotimenetlus algab alles võlgniku pankroti väljakuulutamise (PankrS § 31 lg 5), siis ei ole hagejal nõude aegumistähtaja jooksul õiguslikult võimalik oma nõuet muul viisil maksma panna kui esitades hagi kohtule. Nõude aegumise peatamiseks peab kohus sellise hagi menetlusse võtma, ning jätma selle kostjale kättetoimetamise järel PankrS § 43 lg 2 alusel läbi vaatamata. Niisuguses olukorras muuhulgas aegumise peatumiseks esitatud hagi eesmärk on selline, millele riik peab andma õiguskaitset, ning sellist hagi ei või kohus jätta TsMS § 371 lg 2 p 2 alusel menetlusse võtmata. Kui hageja on hagi nõude aegumisega seotud asjaolud kohtu ette toonud, siis peab kohus neid ka hagi menetlusse võtmise üle otsustamisel arvestama.</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>

16.02.2022	<u>2-18-8695/140</u>	<p>Ühise esindusõiguse mõju nõude tunnustamisele</p> <p>Riigikohus selgitas lahendis, et TsÜS § 158 järgi toob aegumise katkemise kaasa üksnes niisugune käitumine või muu tegu (avaldus), mis vähemalt avalduse tegija tahte vaba kujundamise, sh teovõime ja esindusõiguse, osas vastaks kehtiva tehingu tunnustele. Seega, kui osaühingu juhatuse liikmetel on ühine esindusõigus ning ühisest esindusõigusest ei ole tehtud ühe juhatuse liikme iseseisvat tegutsemist võimaldavaid erandeid, siis ei saa ühe juhatuse liikme nõuet tunnustav toiming tuua kaasa aegumise katkemist TsÜS § 158 lg 1 mõttes.</p> <p>Lisaks selgitas kolleegium lahendis TsÜS § 118 lg-s 2 sätestatud talumis- ja näivusvolituse eelduseid.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
23.02.2022	<u>2-19-3736/84</u>	<p>Pankrotihalduri nõude aegumistähtaeg</p> <p>Riigikohus selgitas lahendis, et hea usu põhimõttega kooskõlas pole aegumistähtaja arvestamine hetkest, mil kahjust ja seda hüvitama kohustatud isikust sai teada kannatanuks oleva juriidilise isiku juhatuse liige, kes osales ise kahju tekitamisel.</p> <p>Olukorras, kus juriidilisest isikust kannatanul oli mitu juhatuse liiget, algab TsÜS § 150 lg-s 1 sätestatud tähtaeg selle juhatuse liikme teadmisest, kes kahju tekitamisel ei osalenud.</p> <p>Kui kannatanul oli üks või mitu juhatuse liiget, kes kõik osalesid kahju tekitamisel, ei ole hea usu põhimõttega kooskõlas siduda aegumistähtaja algust tema juhatuse liikmete teadmisega. Kui kohus on sellises olukorras välja kuulutanud kannatanu pankroti ja nimetanud pankrotihalduri, tuleb aegumistähtaja kulgemise alguseks lugeda hoopis aega, mil kahjust ja seda hüvitama kohustatud isikust sai teada pankrotihaldur.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
09.03.2022	<u>2-21-2657/17</u>	<p>Nõuded nõukogu otsuse protokollile</p> <p>Riigikohus selgitas määruses, et äriühingu dokumentidega tutvumisõigust puudutav vaidlus tuleb lõplikult lahendada tutvumist võimaldava täitedokumendi saamisele suunatud kohtumenetluses, seda ei saa teha hiljem täitemenetluse raames. Kui täitedokumendis ei ole esitatavaid äriühingu dokumente täpselt kirjeldatud, ei ole kohtutäituril täitemenetluses pädevust kontrollida, kas esitatud on kõik dokumendid ja kas need on üldse olemas. Üldjuhul ei ole sundtäidetav selline täitedokument, milles kirjeldatakse äriühingu dokumente üksnes ajavahemikuga piiritletult ja on lisatud: „kui need on protokollitud kirjalikult.“</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
09.03.2022	<u>2-19-9543/48</u>	<p>Korteriomaniku kohustuste rikkumine</p> <p>Riigikohus kordas asjas nr <u>2-16-3663/95</u> tehtud otsuse seisukohti.</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
09.03.2022	<u>2-20-2032/63</u>	<p>Isikliku õiguse rikkumine</p> <p>Riigikohus märkis otsuses, et teise isiku isikuandmete väljaselgitamine on eelduslikult selle isiku isikliku õiguse rikkumine VÕS § 1045 lg 1 p 4 järgi.</p> <p>VÕS § 134 lg 2 järgi tuleb isikuõiguste rikkumisega tekitatud kahju hüvitamise kohustuse korral alati maksta kahjustatud isikule mõistlik rahasumma. Kui kannatanu on taotlenud õiglast rahalist hüvitist kohtu äranägemisel, ei tohi kohtu väljamõistetud hüvitis olla sümbolse suurusega.</p>

		<p>Kolleegium leidis ka seda, et kui kahju tekitaja tööandja on maksnud kannatanule kahjuhüvitist, tuleb välja selgitada, kas ta hüvitas kannatanule eraelu puutumata rikkumisega tekitatud mittevaralise kahju VÕS § 1054 lg 1 alusel või selle tõttu, et ta rikkus ise oma tegevusega õigusvastaselt süüliselt kannatanu õigusi. Esimesel juhul võivad kahju tekitaja ja tema tööandja vastutada kannatanu isikliku õiguse rikkumise eest solidaarselt (VÕS § 137 lg 1).</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
09.03.2022	2-18-7504/138	<p>Makseteenuse pakkuja lepingu korralise ülesütlemise õigus</p> <p>Kolleegium selgitas lahendis, et sarnaselt VÕS § 710¹ lg 1 kolleegiumi antud tõlgendusele ei tulene makseasutuste ja e-raha asutuste seaduse § 63⁸ lg st 1 makseteenuse pakkuja (krediidasutusele) keeldu öelda makseasutusega sõlmitud leping VÕS § 720 lg 2 alusel korraliselt üles.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
16.03.2022	2-21-9913/13	<p>Pankrotistunud usaldusühingu ühinemine</p> <p>Kolleegium selgitas lahendis usaldusühingute ühinemisega seonduvat olukorras, kus ühendatava ühingu suhtes on enne ühinemise kandmist äriregistrisse kuulutatud välja pankrot. Kolleegium märkis, et ühinemisleping ei sisalda vara käsutamist (vara käsutustehingut), mistõttu ei riku ühinemislepingu sõlmimine ilma ühendatava ühingu halduri nõusolekuta käsutuskeeldu TsÜS § 88 lg 1 mõttes. Siiski ei saa ilma ühendatava ühingu pankrotihalduri antud nõusolekuta ühinemiseks ühinemist äriregistrisse kanda. Kui avaldaja pole registripidajale pankrotti läinud ühingu pankrotihalduri nõusolekut ühinemiseks esitanud, tuleb avaldajale määrata tähtaeg puuduse kõrvaldamiseks.</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
16.03.2022	2-19-9828/43	<p>Ansambli nime kui võimaliku üldtuntud kaubamärgi kaitse</p> <p>Kolleegium selgitas lahendis, et tegemaks kindlaks isikule varasema üldtuntud kaubamärgi kuulumine, mis välistab teistel kaubamärgi registreerimise, on oluline hinnata, kas kaubamärk on üldtuntud teise isiku või teiste isikute esitatud kaubamärgi registreerimisavalduse esitamise seisuga.</p> <p>Kui tegemist on grupi isikutega (nt ansambliga), kes tegutsevad ühe tähise all ning panustavad sellesse, et tähis saavutaks üldtuntuse, võib üldtuntuse saavutanud kaubamärk kuuluda ansambli liikmetele ühiselt. Kui ansambel luuakse ja see tegutseb ühe või mõne isiku (n-ö mänedžeri) juhtimisel ja avalikkus seostab ansambli juhtliikmega/juhtliikmetega, võib kaubamärk kuuluda ka ühele (või mitmele) juhtliikmele.</p> <p>Kolleegium selgitas lahendis ka kaubamärgi taotluse pahauskse esitamisega seonduvat.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
23.03.2022	2-18-19381/71	<p>Hoonestusõiguse müük täitemenetluses</p> <p>Kolleegium tõlgendas lahendis täitemenetluse seadustiku (TMS) § 159, selgitades, et TMS § 159 lg-t 2 tuleb tõlgendada selliselt, et kuna sellest sättest tulenevat kokkulepet loetakse õigustatud isiku nõude rahuldamiseks kinnisasjast, lõpevad õigustatud isiku ja ostja kokkuleppega varasemad tagatiskokkulepped, kui kinnisasja omandaja ja hüpoteegipidaja ei lepi kokku teisiti. Hüpoteek jääb sellisel juhul küll püsima, kuid ei taga enam nõuet, mille rahuldamiseks sissenõue kinnisasjale (hoonestusõigusele) pöörati. Seega selleks, et kinnistule (hoonestusõigusele) püsima jääv hüpoteek tagaks ka edaspidi mingit nõuet, tuleks see eraldi kokku leppida – selleks tuleks sõlmida uus notariaalselt tõestatud vormis tagatiskokkulepe. Samas võlaõiguslik nõue jääb kehtima osas, milles seda kinnisasja müügitulemi arvel ei rahuldata. TMS § 159 kohaldub ka juhul, kui kinnisasja (hoonestusõiguse) ostab täitemenetluses õigustatud isik (sissenõudja, hüpoteegipidaja) ise.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>

KRIMINAALKOLLEGIUMI LAHENDID

Lahendi kuupäev	Kohtuasja number	KOKKUVÕTE
27.01.2022	<u>1-20-8166/54</u>	<p>Apellatsiooni läbi vaatamata jätmine</p> <p>Riigikohus kordas määruses senist seisukohta, mille kohaselt apellatsiooni läbi vaatamata jätmine KrMS § 326 lg 3 alusel selle ilmse põhjendamatus tõttu kujutab endast erandit ning küsimus sellest, kas apellatsiooni saab läbi vaatamata jätta, tuleb lahendada iga kriminaalaja põhjal eraldi. Kui apellandi väited ei ole õiguslikult asjakohatud, on apellatsiooni läbi vaatamata jätmine võimalik, kui maakohtu otsus on kooskõlas kohtupraktikas selgelt ja üheselt kujunenud seisukohtadega. Kolleegium asus seisukohale, et kohtumenetluse eset põhjendamatult kitsendades ja apellatsiooni KrMS § 326 lg 3 alusel läbi vaatamata jättes rikkus ringkonnakohus oluliselt kriminaalmenetlusõigust KrMS § 339 lg 2 tähenduses. Rikkumise tõttu saadeti asi samale kohtule uueks arutamiseks.</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
27.01.2022	<u>1-21-2156/48</u>	<p>Konfiskeerimispandiõiguse teostamise tingimused ja kord</p> <p>Riigikohus selgitas määruses konfiskeerimispandiõiguse teostamise tingimusi ja korda. Kolleegium asus varasemale kohtupraktikale tuginedes seisukohale, et kui konfiskeeritud vara on omandatud kolmanda isiku õigusi rikkudes tema arvelt, tekib sellel kolmandal isikul konfiskeerimisotsustuse jõustudes konfiskeeritud varale pandiõigus. See tagab kolmanda isiku nõuet konfiskeerimisotsustuse adressaadist võlgniku vastu. Ehkki konfiskeerimispandi tekkimine ei võta pandiga tagatud nõude võlausaldajalt õigust nõuda tagatud kohustuse täitmist võlgnikult endalt, ei ole nõude eelnev edutu esitamine võlgniku vastu ega nõude maksmapaneku võimatuse tõendamine üldjuhul konfiskeerimispandiõiguse realiseerimise eeldus. Riigikohus selgitas sedagi, et konfiskeerimispandist tuleneva realiseerimisnõude täitmine ega pandieseme väärtusele vastava hüvitise maksmine ei ole käsitatav süüteomenetluses tekitatud kahju hüvitamisena SKHS § 1 mõttes. Pandiõiguse realiseerimiseks tuleb esitada avaldus Rahandusministeeriumile. Rahandusministeeriumi keeldumisel konfiskeerimispandi realiseerimisest või hüvitise maksmisest neil juhtudel, kui pandi ese pole säilinud, on isikul õigus pöörduda halduskohtusse.</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
28.01.2022	<u>1-20-9406/41</u>	<p>Isikulise tõendiallika ütluste usaldusväärsuse hindamine ja riigi õigusabi tasu taotluse esitamise kord</p> <p>Riigikohus selgitas otsuses isikulise tõendiallika ütluste usaldusväärsuse hindamist ja riigi õigusabi tasu taotluse esitamise korda.</p> <p>Riigikohus leidis, et ehkki tõendite hindamisel on määravaks kohtuniku siseveendumus, ei tähenda see seda, et kohtunik võiks tõendiallika usaldusväärsuse üle otsustada pelgalt kõhutunde toetudes. Kohtu siseveendumuse kujunemine peab tuginema erialakirjanduses ja kohtupraktikas välja settinud tunnismärkidele, mis võimaldavad üksikjuhtumi isepära arvesse võttes isikulise tõendiallika usaldusväärsust hinnata.</p> <p>Kriminaalkolleegium leidis sedagi, et määratud kaitsja võib avaldada kohtuistungil, mis eelneb kohtu lahukumisele nõupidamistuppa, et ta taotleb riigi õigusabi tasu suuruse ja riigi õigusabi kulude hüvitamise ulatuse kindlaksmääramist, nimetades suuliselt taotletava tasusumma ilma viimase istungi tasuta ja paludes kohtult vormikohase tasutaotluse esitamiseks lisaega. Sellisel juhul võib kaitsja esitada vormikohase taotluse kohtu määratud tähtajaks.</p>

		<p>Alternatiivselt on lubatav seegi, kui kaitsja koostab ja esitab riigi õigusabi tasu taotluse enne viimase kohtuistungiga algust või selle ajal, lähtudes kohtuistungiga eeldatavast kestusest. Siis on kohus riigi õigusabi tasu suurust kindlaks määramiseks õigustatud ja kohustatud viimase istungi ajakulu istungi tegeliku (protokollijärgse) kestuse põhjal korrigeerima.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
01.02.2022	1-21-4394/35	<p>Vahistamismäärus</p> <p>Kolleegiumi kogu koos seis selgitas määruses, et kui kahtlustatava kinnipidamisest 48 tunni möödumisel ei ole vahistamismäärust tehtud, pole seadusest tulenevat alust isikult vabadust võtta isegi juhul, kui ta on selleks ajaks eeluurimiskohtuniku ette toimetatud.</p> <p>KrMS § 9 lg-st 1 ja § 217 lg-st 1 järeldeb üheselt, et 48 tunni sisse peab lisaks kinnipeetu kohtuniku ette toimetamisele mahtuma ka vahistamismääruse tegemine. Vältimaks riski, et kahtlustatav tuleb enne vahistamismääruse tegemist vabastada, peab prokuratuur esitama vahistamistaotluse ja korraldama kahtlustatava eeluurimiskohtuniku ette toimetamise sellise arvestusega, et kohtul oleks võimalik vahistamistaotlus lahendada hiljemalt 48 tunni jooksul alates isiku kahtlustatavana kinnipidamisest.</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
11.02.2022	1-18-7068/26	<p>Teistmisasjad</p> <p>Riigikohus märkis teistmisasjades nr 1-18-7068, 1-18-6168, 1-19-5808 ja 1-18-6428, et sama kuritegeliku ühenduse liikmed ei pruugi alati olla KarS § 21 lg 2 esimese lause tähenduses kaastäideviijad. Seetõttu ei tähenda ühe kuritegeliku ühenduse liikme üldmenetluses KarS § 255 järgi õigeks mõistmine automaatselt seda, et lihtmenetluses samasse kuritegelikku ühendusse kuulumises süüdi mõistetud isiku osas esineb KrMS § 366 p-s 8 sätestatud teistmisalust.</p>
11.02.2022	1-18-6168/26	
11.02.2022	1-19-5808/31	
11.02.2022	1-18-6428/40	<p>Lisaks kordas kolleegium oma varasemat praktikat, mille kohaselt piirdub Riigikohtu pädevus KrMS § 366 p 8 ja § 373 järgi teistetava lahendi tühistamisega osas, milles see on hilisema kohtuotsusega vastuolus. Osas, milles vastuolud puuduvad, jääb vaidlustatud kohtuotsus jõusse.</p> <p>Otsuses nr 1-19-5808 selgitas kriminaalkolleegium ka seda, et kui kriminaalmenetlus oli lõpetatud, arvestades kahtlustatavale või süüdistatavale muu kuriteo eest mõistetud karistust, mis hiljem tühistatakse, võib kohus prokuratuuri taotlusel kriminaalmenetluse oma määrusega uuendada, kuid pole selleks kohustatud. Kohtul on KrMS § 203 lg 4 alusel esitatud taotluse lahendamisel kaalutusõigus.</p>
22.02.2022	1-20-6495/139	<p>Kaudse tahtluse ja kergemeelsuse piiritlemine</p> <p>Riigikohus kordas otsuses Riigikohtu varasemas praktikas väljendatud seisukohti kaudse tahtluse ja kergemeelsuse piiritlemise kohta ning selgitas, missuguste asjaolude põhjal tuvastatakse isikuvastase vägivaldlateo puhul võimalikku tagajärge puutuv tahtlus.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>

23.02.2022	<u>1-08-14634/40</u>	<p>Isikuandmete avaldamine arvutivõrgus avalikustatud kohtulahendites</p> <p>Riigikohus selgitas määruses, et isikuandmete avaldamine arvutivõrgus avalikustatud kohtulahendites on olemuselt vältav menetlustoiming, mille puhul tuleb lähtuda KrMS § 408¹ parasjagu kehtivast regulatsioonist (kui rakendussätetes ei ole teisiti ette nähtud). See tähendab, et KrMS § 408¹ lg 2 ls-t 2, mis näeb ette alaealise süüdistatava isikuandmete avalikustamise piiramise, tuleb juhendada ka selliste alaealiste süüdimõistetute isikuandmete avalikustamisel, kes panid kuriteo toime enne selle normi jõustumist 1. septembril 2011. Sõnapaar „alaealine süüdistatav“ KrMS § 408¹ lg 2 ls 2 mõttes hõlmab ka süüdistatavat, kes on küll kohtuotsuse jõustumise ajal 18-aastane või vanem, kuid kes kuritegu toime pannes oli alaealine. Kuna KrMS § 408¹ lg 2 ls 2 on mõeldud tagama isikuandmete kaitset, on riigi kohustus garanteerida, et kuni kahel korral süüdi mõistetud alaealisena kuriteo toime pannud isikute nimi ja isikukood või sünniaeg asendatakse initsiaalide või tähemärgiga, sõltumata sellekohasest taotlusest.</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
02.03.2022	<u>1-21-5924/9</u>	<p>Tähtaja ennistamiseks mõjuv põhjus</p> <p>Riigikohus selgitas määruses, et tähtaja ennistamiseks tuleb isikul tõendada sellist objektiivset asjaolu, mis tegi kaebuse tähtaegse esitamise mõistlikult võimatuks. Kohtupraktikas mõjuva põhjusena valdavalt nimetatud raske haigus on vaid üks selline näide. Seejuures ei nõua KrMS § 172 lg 2 p 2 eraldi haiguse raskuse tuvastamist. Kas ennistamise taotleja poolt esitatud põhjus on mõjuv, tuleb menetlejal hinnata iga kord lähtuvalt konkreetsetest asjaoludest. Professionaalse menetlusosalise puhul võib mõjuva põhjuse tõendamiseks piisata ka töövõimetuslehe esitamisest.</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
03.03.2022	<u>1-20-3306/139</u>	<p>Kaudse tahtluse ja kergemeelsuse piiritlemine</p> <p>Riigikohus selgitas otsuses tahtluse (kaudse tahtluse) ja ettevaatamatuse (kergemeelsuse) piiritlemist juhtumil, mil autoga on põhjustatud raskete tagajärgedega liiklusavarii.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
09.03.2022	<u>4-21-995/56</u>	<p>Aegumine väärteomenetluses</p> <p>Riigikohus kordas otsuses senist seisukohta, mille kohaselt on aegumine väärteomenetluses absoluutne menetlustakistus, mis ei võimalda asja edasist menetlemist. Aegumistähtaja möödumisel tuleb väärteomenetlus VTMS § 29 lg 1 p 5 alusel lõpetada.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
17.03.2022	<u>1-19-5641/62</u>	<p>Lapse ravita jätmise kui tegevusetusega raske tervisekahjustuse põhjustamine</p> <p>Kolleegium selgitas otsuses, millal saab jaatada, et lapse kaitsegarant tegutseb lapse ravita jätmisel lapsele raske tervisekahjustuse põhjustamise osas tahtlusega. Nimelt saab tahtlust raske tagajärje suhtes jaatada igal ajahetkel, mil kaitsegarant saab vähemalt kaudse tahtluse tähenduses aru, et temalt õiguslikult oodatav ja nõutav sekkumine võib veel hoida ära tema kaitsealust kahjustava tagajärje saabumise, kuid ta ei tee seda. Selleks, et kaitsegarant vastutaks KarS § 118 lg 1 p-de 1–7 järgi tegevusetuse eest, ei pea ta olema ise tahtlikult põhjustanud seda tervisekahjustust, mille edasine kulg tema kaitstavat inimest negatiivselt mõjutab. Ka ravi võimaldamisel tegevusetuks jäämine kujutab endast organismi talitlusse sekkumist, mis sarnaneb spetsiifilisi teadmisi ja oskusi nõudva tervishoiuteenusena ning nõuab seega osutajalt teatud kvaliteeti. Kui sellise tegevusetuks jäämise läbi teise inimese tervisesse sekkumise tagajärjeks peaks olema tervisekahjustus, on sellise kontrollimatu riski loomine ja kulgeda laskmine tunnismärkideks, millele</p>

		toetuvalt on alust tõstatada tõsiselt võetav kahtlus kaudse tahtluse esinemisest toimepanija käitumises. Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit .
17.03.2022	1-20-9563/54	Hädakaitse seisundi tuvastamine: õigusvastase ründe olemasolu Kollegium kordas varasemas praktikas väljendatud seisukohta, et hädakaitse seisund võib tekkida muu hulgas sellise ründe korral, mis ei vasta ühelegi süüteo koosseisule (nt solvamine või ka füüsiline kontakt, mis pole nii intensiivne, et vastaks kehalisele väärkohtlemisele KarS § 121 mõistes). Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit .
23.03.2022	1-19-9061/92	Menetluskulude hüvitamine, kui kohtumenetluse poole eest on kulud tasunud keegi teine Kollegium kordas lahendis varasemalt väljendatud seisukohta, et kohtumenetluse poole õigus nõuda kriminaalmenetluse kulu hüvitamist ei olene sellest, kas ta on kandnud kriminaalmenetluses tekkinud kulud ise või on seda tema eest ja huvides teinud keegi teine. Seejuures pole ka oluline, kas kohtumenetluse poolel lasub tema eest menetluskulu tasunud isiku ees kohustus need kulud hüvitada või mitte. Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit .

HALDUSKOLLEEGIUMI LAHENDID

Lahendi kuupäev	Kohtuasja number	KOKKUVÕTE
10.01.2022	3-20-952/55	Kehtiva detailplaneeringu alusel moodustatud kinnisasja hilisem jagamine Kollegium selgitas, et planeerimisseaduse § 126 lg 6 sõnastus ei keela kehtiva detailplaneeringu alusel moodustatud katastriüksuse hilisemat jagamist, kui selle käigus ei soovita muuta detailplaneeringuga määratud ehitusõigust. Kuna planeerimisseadus ega maakorraldusseadus ei sätesta selleks erisusi, saab ka kehtiva detailplaneeringu alal kohaldada kinnisasja jagamisele maakorraldusseaduses üldiselt sätestatud. Kohalik omavalitsus peab seejuures arvestama, et kinnisasja jagamine ei tohi minna vastuollu kehtiva detailplaneeringu maakasutus- ja ehitustingimuste ega ehitiste kasutamise otstarvetega. Avaliku huvi hindamisel saab lähtuda sarnastest kriteeriumitest, nagu on sätestatud ehitusseadustiku § 27 lg-s 1, ning sellise taotluse menetlemisel tule kaaluda menetluse läbiviimist avatud menetlusena. Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit .
26.01.2022	3-20-915/47	Pikaajalisele elanikule lahkumisettekirjutuse tegemine Riigikohus selgitas otsuses, et kui riik kaalub lahkumisettekirjutuse tegemist isikule, kellest lähtuv oht avalikule korrale või riigi julgeolekule seisneb tema toime pandud süütegudes, tuleb võtta muu hulgas arvesse ka isikule mõistetud karistuste määra ning karistuste kustumisest möödunud aega. Isiku terviseandmeid on vaja arvesse võtta mitte üksnes tema väljasaatmise võimalikkuse, vaid ka temast lähtuva ohu hindamisel. Pikaajalise elaniku elamisloa kehtetuks tunnistamist võimaldav ohulävend peab eristuma ohulävendist, mille puhul on võimalik teha pikaajalisele elanikule lahkumisettekirjutus. Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit .

27.01.2022	<u>3-19-1876/30</u>	<p>Põhjuslik seos seadusliku esindaja tegevuse ja maksuvõla vahel</p> <p>Kolleegium selgitas otsuses äriühingu seadusliku esindaja vastutust maksuvõla eest olukorras, kus äriühingu igapäevast majandustegevust korraldab tegevjuht. Esmalt rõhutas kolleegium, et osaühing ainuosanik ei saa tugineda tema juhatuse liikme volituste lõppemisele olukorras, kus ta jätkab osaühingu ainsa juhatuse liikme ülesannete täitmist, sest pole mõeldav tõlgendus, et ta soovis juhatuse liikmena jätkata, kuid ei kiitnud seda samas ainuosanikuna nõuetekohaselt heaks. Kuna äriühingul oli maksuvõlg ka varasemast ajast kui kaebajalt vastutusotsusega nõutavast ajast, märkis kolleegium, et põhjuslik seos seadusliku esindaja kohustuste rikkumise ja temalt vastutusotsusega nõutava maksuvõla vahel on olemas üksnes siis, kui võttes arvesse MKS § 105 lg-s 6 sätestatud kohustuste täitmise järjekorda mõjutab tema kohustuste rikkumine ka temalt nõutava maksuvõla tasumist. Kui juhatuse liige on oma käitumisaktiga näidanud üles soovi takistada maksuvõla sissenõudmist, siis võib tema edasist tegevusetust pidada kantuks samast eesmärgist.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
28.01.2022	<u>3-21-2614/14</u>	<p>Haldus- ja üldkohtu pädevuse piiritlemine</p> <p>Riigikohtu erikogu selgitas määruses, et riigi õigusabi taotlust, mille eesmärk on esitada kriminaalmenetluse käigus tehtud läbiotsimisega tekitatud kahju hüvitamise nõue ja taotleda kriminaalasja menetluse uuendamist, ei saa lahendada tsiviil- ega halduskohtumenetluse korras.</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
08.02.2022	<u>3-20-928/36</u>	<p>Tõendite kogumine ja hindamine vastutusmenetluses</p> <p>Riigikohus selgitas otsuses, et vastutusotsuse menetluses on maksuhalduri uurimiskohustus sarnane maksumenetluse uurimiskohustusega ning sellele vastab maksukohustuslase kaasaaitamiskohustus. Maksukohustuslase kaasaaitamiskohustus hõlmab lisaks dokumentide esitamisele ka kohustust teatada maksuhaldurile kõigi nende tunnistajate nimed, kes tema väiteid võiksid kinnitada. Kaasaaitamiskohustuse rikkumine ei saa üldjuhul viia selleni, et maksukohustuslasel keelataks uute tõendite esitamine kohtumenetluses. Tõendite esitamist saab viitega maksukorralduse seaduse § 102 lg 1 p-le 2 piirata üksnes erandjuhul ja arvestades Riigikohtu varasemaid seisukohti otsuste nr 3-3-1-47-07 p-des 12 ja 13 ning 3-3-1-56-16 p-des 21 ja 22. Kohtud olid selles asjas rikkunud oluliselt menetlusnorme, kui olid jätnud rahuldamata kaebaja taotluse tunnistajate ülekuulamiseks kohtumenetluses. Kolleegium kordas varasemat seisukohta, et isikul peab vastutusotsuse adressaadina olema tegelik võimalus vastutusotsuse menetluses tuvastatud asjaolusid vaidlustada.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
16.02.2022	<u>3-18-1599/24</u>	<p>Loomapidamise nõue rohumaa eest mahepõllumajandustoetuse maksmisel</p> <p>Kolleegium selgitas otsuses mahepõllumajandusega jätkamise toetuse saamise nõudeid. Kolleegium leidis, et rohumaa eest toetuse saamiseks ei pea rohumaa karjatavad loomad kuuluma taotlejale ning taotleja ei pea olema kantud loomapidajana põllumajandusloomade registrisse. Oluline on see, et taotleja on loomapidaja asjakohase EL määruse tähenduses ehk vastutab loomade eest.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
25.02.2022	<u>3-21-1733/58</u>	<p>Pakkuja hankemenetlusest kõrvaldamine varasema hankelepingu olulise rikkumise ja valeandmete esitamise tõttu</p> <p>Riigikohus selgitas otsuses, millistel tingimustel võib hankija kõrvaldada hankemenetlusest pakkuja, kes on hankija hinnangul oluliselt või pidevalt rikkunud varem sõlmitud hankelepingut, mille tulemusena rakendati pakkuja suhtes õiguskaitsevahendit. Riigikohus rõhutas, et vaidlustuskomisjon ja halduskohus peavad pakkuja kõrvaldamise otsuse õiguspärasust kontrollides veenduma, kas selline rikkumine leidis aset. Seda tehes ei otsustata nad varasema hankelepingu tsiviilõiguslike tagajärgede, sh leppetrahvi määramise</p>

		<p>õiguspärasuse üle. Riigikohus andis asja uuesti läbi vaatavale ringkonnakohtule juhised selgitamiseks välja, kas kaebaja oli varasemat hankelepungut oluliselt rikkunud. Ainuüksi valeandmete esitamise tõttu ei olnud kaebaja hankemenetlusest kõrvaldamiseks alust, sest hankepassis märkimata jäänud andmed olid hankijale teada.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
28.02.2022	3-21-3011/9	<p>Tsiviil- ja halduskohtu pädevuse piiritlemine</p> <p>Haldus- ja tsiviilkolleegiumi vaheline erikogu asus seisukohale, et taotlus riigi õigusabi saamiseks selleks, et pöörduda Euroopa Inimõiguste Kohtusse halduskohtuasjast võrsunud vaidluse lahendamiseks, tuleb esitada lahendamiseks halduskohtule. Ehkki riigi õigusabi seadus viitab esmajoones sättele, mille kohaselt lahendab selliseid taotlusi maakohus, tuleb haldusvaidluste puhul silmas pidada 2018. a seadusemuudatust, mille eesmärgiks oli anda haldusmenetlusega seotud asjades riigi õigusabi taotluste lahendamine halduskohtu pädevusse. Erikoogu mõonis, et õigusselguse huvides vajaks kohtute pädevust puudutavad sätted riigi õigusabi seaduses Euroopa Inimõiguste Kohtusse pöördumiseks esitatavate riigi õigusabi taotluste osas täpsustamist.</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
09.03.2022	3-21-712/28	<p>Halduskohtule esitatud kaebuse muutmine</p> <p>Kolleegium selgitas määruses, et kaebuses esitatud väidete kordamist vastuses kohtunõudele ei saa käsitada kaebuse muutmise taotlusena. Ka juhul, kui kaebaja oleks esitanud vaidluse all olnud argumendid pärast kaebuse esitamist, ei oleks tegemist olnud kaebuse aluse muutmisega, sest need väited üksnes toetasid kaebuse põhiväidet, et vangla kahjustas eraldatud lukustatud kambris hoidmisega õigusvastaselt kaebaja tervist ning tekitas talle mittevaralist kahju, mille eest tuleb välja mõista kaebuses nõutud hüvitis.</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
14.03.2022	3-19-509/34	<p>AS Express Post perioodika varahommikune kojukandevõrk ei ole oluline vahend</p> <p>Riigikohus selgitas turgu valitseva seisundi kuritarvitamise vaidlust lahendades, et kui Konkurentsiamet jõuab järelevaevemenetluses järeldusele, et kontrollitav tegevus ei kahjusta konkurentsi, ei pea ta vältimatult hindama kuritarvituse kõigi teiste koosseisuelementide täidetust ega isegi piiritlema asjaomast kaubaturgu, vaid võib järelevaevemenetluse lõpetada. Ettevõttel olulise vahendi olemasolu on vältimatu eeldus lepingu sõlmimise kohustuse tekkimiseks. Kui aga turgu valitsev ettevõtja on põhimõtteliselt nõus andma oma infrastruktuurile juurdepääsu, müüma kaupa või osutama teenust, ei tohi ta sõltumata olulise vahendi olemasolust kehtestada või rakendada ebaõiglasi äritingimusi ega diskrimineerida mõnda äripartnerit. Ettevõtja suurust, turuosa, majanduslikku võimu jm olulisi aspekte tuleb siiski arvesse võtta konkurentsi kahjustamise ohtu hinnates.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
24.03.2022	3-20-332/39	<p>Andmesubjekti õigus saada Rahapesu Andmebüroolt teavet</p> <p>Kolleegium selgitas, millised õigusnormid reguleerivad andmesubjekti juurdepääsu Rahapesu Andmebüroo andmesubjekti puudutavale teabele ja mismoodi saab teabele juurdepääsu andmisest keelduda. Kolleegium selgitas, et sellises olukorras kohaldatakse isikuandmete kaitse üldmäärust ning RahaPTS § 60 lg 1 teine lause on norm, mis lubab andmesubjekti õigusi kooskõlas üldmäärusega piirata. Küll aga pole juurdepääsu piiramine automaatne, vaid see eeldab Rahapesu Andmebüroo juhi kaalutusotsust.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
31.03.2022	3-19-312/25	<p>Bussiliinide avaliku teenindamise lepingus liinikilomeetri maksumuse korrigeerimine</p> <p>Riigikohus selgitas otsuses, et bussiliinide avaliku teenindamise lepingu kui halduslepingu muutmisest keeldumine on haldusakt, sest sellega otsustatakse lepingust tulenevate</p>

		<p>õiguste ja kohustuste üle. Riigikohus leidis, et konkreetsest lepingust tulenevalt on kohaliku omavalitsuse üksusel liinikilomeetri maksumuse muutmisel ulatuslik kaalumisruum. Kõigi kulude põhjendatud muutumist tuleb hinnata kogumis ning ühe või mõne kulukomponendi suurenemine ei pea kokkuvõttes tooma kaasa liinikilomeetri maksumuse suurendamist, kui kaebaja kulud ei ole muude kulukomponentide vähenemise tõttu tervikuna suurenenud. Kuna küsimuse all on liinikilomeetri maksumus, tuleb vastustajal aluseks võtta kulu liinikilomeetri kohta, st tuvastada liinikilomeetri läbimiseks vajalike kulude kasv võrreldes eelmise perioodiga.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
--	--	---

PÕHISEADUSLIKKUSE JÄRELEVALVE KOLLEGIUMI LAHENDID

Lahendi kuupäev	Kohtuasja number	KOKKUVÕTE
08.02.2022	5-21-18/18	<p>Riiklike ja kohalike ülesannete piiritlemine kinnisasjale sundvalduse seadmisel</p> <p>Riigikohus selgitas, et kinnistule avalikes huvides sundvalduse seadmine on reeglina kinnistu asukohajärgse kohaliku omavalitsuse üksuse ülesanne, milleks riik ei pea omavalitsustele täiendavat rahastamist ette nägema. Sundvalduse seadmine on tihedalt seotud omavalitsuse ruumilise planeerimise, ehituslubade väljastamise ja eratee avalikuks kasutamiseks määramise pädevusega. Nende kõigiga viiakse ellu omavalitsusüksuse planeerimisautonoomiat ja tagatakse elukeskkonna võimalikult suur vastavus kohalikele huvidele. Kindlustamaks erineva tasandi otsustuste omavaheline tasakaal ja erinevate huvide ühetaoline kaalumise, on põhjendatud, et ka sundvalduse seadmise üle otsustab üldjuhul omavalitsusüksus. See on ühtlasi kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega, sest omavalitsusel on kõige rohkem olukorra hindamiseks vajalikku teavet ning võime kõige paremini hinnata kohalikke olusid. Sundvalduse seadmine ei ole kohalik ülesanne neil juhtudel, mil sundvalduse seadmise vajadus nähakse ette riigi kehtestatud planeeringus ja ehitusloa väljastab riigiasutus.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
15.03.2022	5-19-29/38	<p>Euroopa Liidu õigusega seotud Eesti õiguse sätte üle põhiseaduslikkuse järelevalve teostamise piirid. Vaegkuulja põhjendamatu ebavõrdne kohtlemine.</p> <p>Riigikohtu üldkogu kordas oma seisukohta, et üksnes Eesti õigusakti seotus Euroopa Liidu (EL) õigusega ei saa takistada õigusakti põhiseaduspärasuse kontrollimist PS § 152 mõttes, kui põhiseaduslikkuse järelevalve menetlus ega selle tulemus ei sea ohtu EL õiguse esimest, ühtsust ega tõhusust. Samuti leidis üldkogu, et EL õigusest, põhiseadusest ega menetlusõigusest ei tulene nõuet, et kohtud saavad EL õigusega seotud riigisisese õiguse põhiseaduspärasust kontrollida üksnes pärast seda, kui nad on veendunud selle kooskõlas EL õigusega. Kui kohtul tekivad kahtlused nii EL õiguse kohaldamisalasse kuuluva EL õigusega seotud Eesti sätte põhiseaduspärasuses kui ka selle sätte kooskõlas EL õigusega, on tal üldjuhul võimalik hinnata, kumma vastavuse kontrolli ta kohtuasja lahendamiseks teeb. Seejuures ei ole välistatud, et kohus jätab kohtuasja lahendamisel kohaldamata Eesti sätte selle vastuolu tõttu vahetu õigusmõjuga EL õigusega, algatades ühtlasi põhiseaduslikkuse järelevalve kohaldamata jäänud sätte põhiseaduspärasuse kontrolliks. Eesti õigusnormi kohaldamata jätmine EL õiguse esimese tõttu ja põhiseadusvastasuse tõttu üldjuhul ei välista üksteist ega vastandu üksteisele. Need menetlused võivad üksteist põhiõiguste võimalikult tõhusaks ning laiaulatuslikuks kaitsmiseks täiendada.</p> <p>Seaduslikkuse põhimõttest tulenevalt peavad määruse normid olema kooskõlas kogu kõrgemalseisva õigusega, mitte üksnes määruse andmise aluseks olnud volitusnormiga. Ebaproportsionaalsed ja seetõttu põhiseaduse § 11 teise lausega, § 12 lõikega 1, § 28 lõikega 4 ja § 29 lõikega 1 vastuolus olid Vabariigi Valitsuse määruse sätted, mis kohustasid</p>

		<p>nõrgenenud kuulumisega vanglaametnikku teenistusest vabastama võimaldamata otsustusruumi mõistlike abinõude (nt kuulumise abivahendi kasutamine või ametniku teenistusülesannete muutmise) rakendamiseks ametniku teenistuse jätkamiseks. Ametnik oli vanglas töötanud üle 14 aasta ja talle ei heidetud kordagi ette teenistusülesannete mittenõuetekohast täitmist. Samuti ei olnud ametniku vabastamine muul põhjusel vanglateenistuse ülesannete täisväärtuslikuks ja ohutuks täitmiseks ega vangla julgeoleku tagamiseks vajalik.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p> <p><u>Eriarvamus</u> – Hannes Kiris, Viive Ligi <u>Eriarvamus</u> – Tambet Tampuu <u>Eriarvamus</u> – Julia Laffranque, Saale Laos</p>
21.03.2022	5-22-1/4	<p>Vahistamise vaidlustamist puudutanud individuaalkaebus anti määruskaebusena läbi vaatamiseks kriminaalkolleegiumile</p> <p>Individaalses põhiseaduskaebuses sooviti kriminaalmenetluse seadustiku põhiseadusvastaseks tunnistamist osas, milles see ei näinud ette kiiret vaidlustamisvõimalust juhuks, kui isik võeti vahi alla resolutiivotsusega. Võimalust vaidlustada resolutiivotsust apellatsioonkaebuses ei pidanud kaebaja tõhusaks, sest seda saab teha alles pärast otsuse täisteksti avaldamist, mis aga võib toimuda mitu kuud hiljem. Põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium ei võtnud kaebust menetlusse, kuna kaebajal oli olemas võimalus oma õigusi kaitsta, ning edastas kaebuse menetlemiseks Riigikohtu kriminaalkolleegiumile.</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>